

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1984

BRNO 1987

○

POVRCHOVÝ PRŮZKUM HRADU KRUMVALDU /k.úz. Budíškovice, okr. Jindřichův Hradec/

Miroslav Plaček, Strážnice

/Obr. 24/

Zbytky hradu jsou skryty v hustém lesním porostu 2 km jihozápadně od Budíškovic, a to v poloze velmi neobvyklé. Stavebník využil zúžení hřbetu s poměrně svažitémi boky v mělkém sedle mezi dvěma plochými vrcholy k založení hradu, jenž byl apriorně ohrožitelný z obou zmíněných pahorků. Měl tvar obdélníka o rozměrech 40 x 33 m, na jehož obvodu se ze dvou stran dosud zachovaly nízké hrázky a dokola jej uzavíral příkop /15 - 18 m široký/ a val. Při úpravách pro lesní komunikaci byl na šíji terén vyrovnán, takže dnes se dá areálem projít, aniž existenci pozůstatků zpozorujeme.

Na povrchu lokality, zkoumané v červenci 1984, nejsou žádné zbytky zdiva, ale hrad kamenný byl, neboť zdivo bylo rozebíráno na stavbu dvora v Budíškovicích¹. Od nich vedla k hradu také pohodlná příjezdní cesta, není však vyloučeno, že byl průjezdný a před oběma čely je prostor pro eventuální parkán s funkcí předbraní. Přibližně ve středu dispozice je výrazná prohlubeň s obvodovými vyvýšeninami, což může být stopa po centrálním věžovitém objektu /?/ o rozměrech cca 10 x 10 m. Objasnění by však mohl přinést pouze sondážní průzkum, jenž by mohl zajistit také chybějící keramický materiál.

Krumvald se objevuje v listinách k r. 1302, kdy se píše majitel Smil z Greunwalde a též Smil s bratrem Olbrazem se jmenují r. 1310². R. 1351 dali bratři Beneš a Ondřej z Grumewaltu patronát v Budči pustiměřskému klášteru, což bylo r. 1399 potvrzeno /Grunwalt/³. Všichni byli příslušníky větve rodu pánů z Bílkova a z obdarování je zřejmé, že měli statky východně hradu. Dále se hrad nepřipomíná a zanikl asi počátkem 15. století.

Poznámky:

1. J. Tiray, Vlastivěda moravská, Dačický okres. Brno 1925, 114.
2. CDM V, 137, č. 133; CDM VI, 31, č. 40. První text je podle ČMM LX-1933, 482-4 podezřelý.
3. CDM VIII, 71, č. 105; CDM XV, 341, č. 390.

Oberflächenuntersuchung der Burg Krumvald, Katastralgebiet Budíškovice /Bez. Jindřichův Hradec/. Die Burgruinen befinden sich auf einem verjüngten, aber auch niedrigen Teil des Kammes, 2 km südwestlich von Budíškovice. Sie hatten die Form eines Rechteckes von 40 x 33 m mit einem Graben und Wall am Umfange, die beim Baue eines Waldweges in den Nackenteilen geebnet wurden. Die Burg war aus Stein, denn das Gemäuer hat man noch im 19. Jahrhundert abgetragen. In der Mitte sind Terrainspuren von einem eventuellen zentralen turmartigen Objekt, dessen Existenz man jedoch beglaubigen muss. Die Burg erbauten Angehörige des Familienzweiges der Herren aus Bílkov, die seit dem Jahre 1302 /Smil/ bis 1399 erscheinen und wüstete ungefähr zu Beginn des 15. Jahrhunderts.

○

POVRCHOVÝ PRŮZKUM HRADU SVRČOVA /k.úz. Hranice, okr. Přerov/

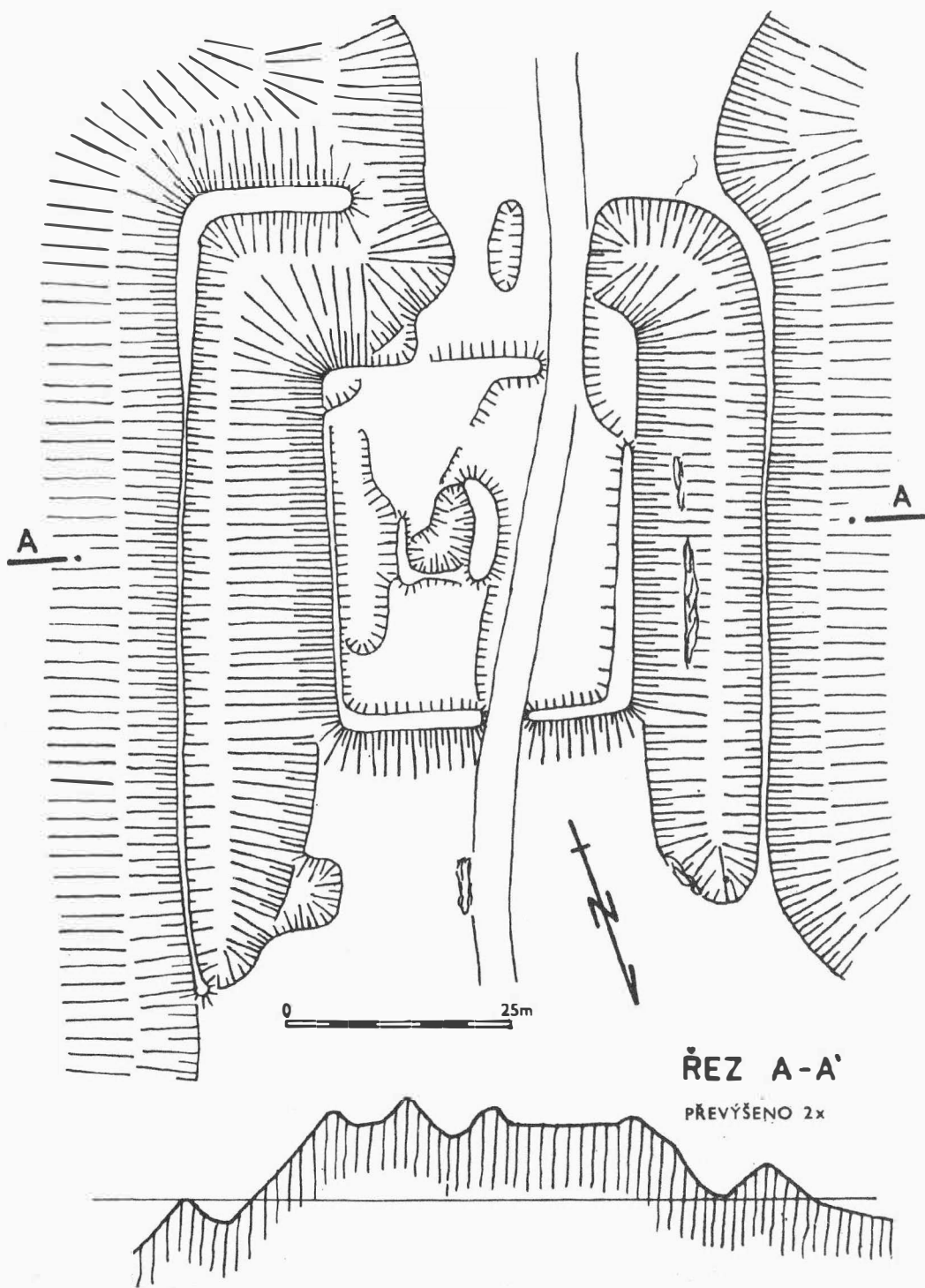
Miroslav Plaček, Strážnice

/Obr. 25/

Hrad Svrčov, prozkoumaný v květnu 1984, stál na okraji skalnatého srázu, kterým končí masív Hůrky /se známou Hranickou propastí/ nad údolím Bečvy u Teplíc n. Bečvou. Byl proto chráněn valem a příkopem v široce rozepjatém oblouku proti mělkému sedlu na severovýchodě, situováním tedy odpovídá německým Talrandburgům¹. Přístup byl od jihovýchodu, kde se nacházelo nevelké a dnes již značně nevýrazné předhradí. Oblouk valu byl na severovýchodě rozšířen na plošinu, která měla obranný účel. Krátký příčný val a příkop jižně od ní jsou pozůstatkem úsekového dělení komunikačně využitého valu. Cesta dále pokračovala částí příkopu na terénní stupeň na západní straně, odkud vedla asi parkánem až ke vstupu do jádra na severovýchodě².

Horní hrad nepravidelného oválného tvaru /53 x 30 m/ byl ze tří stran obklopen parkánem, po kterém na severu zůstala jen úzká bermá. Kromě reliktů 10 m široké obytné budovy na jihovýchodě /vzhledem k nevelké délce asi příčně traktované/ a ohrazené pozorovatelný vybsahající nad údolím, je plocha beze stop další zástavby, zejména věže.

Dějiny hradu, který měl nejen sídelní funkci, ale střežil také významnou stezku vedoucí bezprostředně pod hradní skalou, jsou na historické relace velmi skoupé. Hrad se připomíná poprvé a prakticky i naposled r. 1548 jako pustý³. Z použití hradního typu bez bergfritu a feudální držby v okolí /Hranice byly církevním zbožím/ se dá soudit na výstavbu hradu ve 14. století, spíše v prvních třech čtvrtinách. Podle jména jej asi vystavěl nějaký příslušník rodu z Nasilé a Zdounek, z nichž se r. 1269, 1335 a 1357 - 1372 uvádějí různí nositelé jména Svrč⁴, které bylo v rodu tradiční. Zánik hradu lze spojit s dobytím Hranic husity pod vedením Jana Tovačovského v r. 1430 a ještě v 18. století byly jeho zbytky natolik výrazné, že mohly sloužit jako zdroj stavebního kamene pro stavbu nového farního kostela v Hranicích⁵.

Obr. 24.
 Hrad Krumvald /k. úz. Budíškovice, okr. Jindřichův Hradec/. Půdorysná dispozice zbytků hradu a řez.-
 Grundrissdisposition der Burgüberreste und Schnitt. Kresba - Zeichnung: M. Plaček.

PŘEHLED VÝZKUMU 1984

Vydává : Archeologický ústav ČSAV, sady Osvobození 17/19
Odpovědný redaktor: akademik Josef Poulík
Redaktoři: Dr. Z. Himmelová, Dr. J. Stuchlíková, Dr. J. Unger
Překlady: Dr. R. Tichý, E. Tichá
Kresby: A. Krechlerová, P. Šindelář, B. Klíma, M. Plaček, J. Svoboda
Na titulním listě: rekonstrukce vědérka ze slovanského hradiska Břeclav-Pohansko
Tisk: VH 103 ZO Svazarmu Brno
Evidenční číslo: ÚVTEI - 73332
Vydáno jako rukopis: 450 kusů - neprodejné